

CZU: 159.9 (075.8)

INTELIGENȚA SOCIALĂ: CONCEPTUALIZARE ȘI MĂSURARE³
SOCIAL INTELLIGENCE: CONCEPTUALIZATION AND MEASUREMENT

*ROBU Viorel, doctor în psihologie,
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, România
BULBOACĂ Gabriel, doctorand,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău*

*ROBU Viorel, PhD,
”Vasile Alecsandri” University of Bacau, Romania
BULBOACĂ Gabriel, PhD student,
Free International University of Moldova, Chisinau*

***Adnotare:** Există un volum mare de studii publicate care descriu rolul-cheie al inteligenței sociale. Acest domeniu include o conștientizare a situațiilor interpersonale și a dinamicii sociale care le guvernează și o cunoaștere a strategiilor de interacțiune care pot ajuta o persoană să își atingă obiectivele în relațiile cu ceilalți. Au fost făcute mai multe încercări de identificare și de măsurare a dimensiunilor inteligenței sociale. După cum spune H. Gardner în cartea sa bine cunoscută, *Frames of Mind*, ”Capacitatea de a cunoaște sinele și de a-i cunoaște pe ceilalți este o parte inalienabilă a condiției umane, precum capacitatea de a cunoaște obiecte sau sunete, și merită să fie investigată...”. Astfel, lucrarea noastră este o încercare de a introduce educatorii și psihologii în universul conceptual și empiric al inteligenței sociale.*

***Annotation:** There is a large volume of published studies describing the key role of social intelligence. This domain includes an awareness of interpersonal situations and the social dynamics that govern them, and a knowledge of interaction strategies that can help a person achieve his or her objectives in dealing with others. Several attempts have been made to identify and measure the dimensions of social intelligence. As H. Gardner states in his well-known book, *Frames of Mind*, “The capacity to know oneself and to know others is an inalienable a part of the human condition as is the capacity to know objects or sounds, and it deserves to be investigated...”. Thus, our paper is an attempt to introduce educators and psychologists into the conceptual and empirical universe of social intelligence.*

***Cuvinte-cheie:** inteligență socială, inteligență emoțional-socială, măsurare.*

***Keywords:** social intelligence, emotional-social intelligence, measurement.*

Introducere

Semnificații ale conceptului referitor la inteligența socială

În raport cu dezvoltarea unei persoane și cu performanțele pe care le poate obține în diferite domenii, inteligența socială poate fi privită ca una dintre competențele sociale esențiale. Utilizat pentru prima dată de către E. L. Thorndike într-o lucrare (*Intelligence and Its Use*) publicată în anul 1920 în *Harper’s Magazine*, termenul referitor la inteligență socială subîntinde abilitatea individului de a se angaja în interacțiuni sociale, adaptându-se contextelor sociale pe care le întâlnește [cf. 4]. Potrivit concepției exprimată la acea vreme de către Thorndike, inteligența unei persoane are trei

³ Articolul prezintă comunicarea realizată în cadrul Colocviului Științific Internațional ”Conceptualizarea multidimensională și măsurarea inteligenței”, care a avut loc la ULIM, Chișinău, la 13-14 octombrie 2017.

fațete care țin de capacitatea de a înțelege și de a manevra idei (inteligența abstractă), obiecte concrete (inteligența mecanică, practică) și oameni (inteligența socială). F. A. Moss și T. Hunt [7] defineau inteligența socială prin capacitatea unei persoane de a se înțelege cu ceilalți. P. E. Vernon [10] a oferit cea mai largă definiție conceptului de inteligență socială: abilitatea individului de a se înțelege cu ceilalți, în general dezinvoltură în societate, cunoștințe despre chestiuni sociale, sensibilitate la stimulii oferți de alți membri ai grupului și, de asemenea, intuirea stărilor de spirit temporare sau a trăsăturilor intime de personalitate ale acestora. Prin conceptul de inteligență socială, psihologul român P. Popescu-Neveanu [8] înțelegea o formă a inteligenței care se referă la calitatea și eficiența adaptării sociale, la priceperea în domeniul relațiilor și al acțiunilor sociale – în genere, la rezolvarea problemelor psihosociale. J. P. Guilford și M. O' Sullivan [3] au definit inteligența socială ca reprezentând abilitatea de cunoaștere a comportamentului altor indivizi (capacitate de intuire, înțelegere a gândurilor, motivațiilor, sentimentelor și a intențiilor celuilalt pe baza experienței acumulate în urma interacțiunii sociale), de acceptare sau relaționare la comportamentul altor persoane (abilitatea de a stabili și menține cu ușurință relații sociale, dar și de a găsi soluții în menținerea relațiilor interpersonale) și de adaptare eficientă a individului în funcție de situații sau așteptări (abilitatea de a prevedea și a reacționa în mod flexibil în orice situație socială).

Modelul inteligențelor multiple propus de H. Gardner [2] a sugerat că inteligența nu este o capacitate unitară a individului uman (un monolit), ci există șapte (sau chiar mai multe) tipuri de inteligență, fiecare distinct de celelalte și asociat cu un sistem cerebral diferit. Dacă cinci dintre aceste tipuri de inteligență (inteligența verbală, inteligența logico-matematică, inteligența spațială, cea muzicală și inteligența kinestezică) amintesc de factorii inteligenței din modelul lui L. L. Thurstone, două sunt în mod clar de natură emoțională și socială: inteligența intrapersonală – capacitatea individului de a accede la propria viață interioară și inteligența interpersonală – abilitatea individului de a observa și de a face distincție între diverse caracteristici ale persoanelor pe care le întâlnește [2]. Cele două feluri de inteligență (cognitivă/academică și interpersonală, adică socială și emoțională) au la bază activitatea unor formațiuni anatomo-funcționale diferite ale creierului. Astfel, intelectul se bazează preponderent pe funcțiile neocortexului, în timp ce afectivitatea și emoțiile au la bază zonele subcorticale. Inteligența emoțională rezultă din conexiunea centrilor emoționali subcorticali (sistemul limbic, în special nucleul amigdalian) cu cei corticali (în special cortexul prefrontal). Indivizii își aleg profesiile sau ocupațiile și își dezvoltă cariera în funcție de abilitățile pe care le dețin și care sunt mai bine dezvoltate, astfel încât unii vor excela în activitățile care implică inteligența și capacitățile verbale, alții în activități care presupun inteligența logico-matematică, iar alții în activități care implică interacțiunile sociale. Deși modelul propus de Gardner are la bază conceptul referitor la diferențele individuale, psihologul american nu s-a bazat pe metodele psihometrice tradiționale (de exemplu: administrarea de scale operaționale, factorializarea răspunsurilor unor eșantioane de subiecți sau calcularea unor coeficienți externi de validitate), pentru a confirma diferențele individuale în ceea ce privește diversele domenii ale inteligenței. Autorul a preferat o analiză empirică vagă, pornind de la convergența indiciilor oferite de studiul a opt domenii diverse [2]. Cei mai importanți indicatori pe care Gardner și-a bazat demonstrațiile au fost comportamentele persoanelor la care se instalase deteriorarea funcției judecătorești și cazurile excepționale (indivizi care posedau o aptitudine deosebită într-un anumit domeniu, pe fondul unor aptitudini normale sau chiar slabe în alte domenii).

În modelul triarhic al inteligenței elaborat progresiv de R. J. Sternberg în anii 1980, inteligența socială este privită ca parte a unui set mai larg de competențe prin care o persoană încearcă să rezolve problemele practice pe care le întâlnește în mediul social [9]. În schimb, D. Wechsler a acordat o atenție superficială conceptului de inteligență socială. Wechsler a admis că

subtestul de aranjare a imaginilor din WAIS (Wechsler Adult Intelligence Scale) ar putea servi ca instrument pentru măsurarea inteligenței sociale, întrucât operaționalizează capacitatea individului de a înțelege situații sociale concrete [11]. Totuși, în viziunea renumitului psiholog american, inteligența socială este doar inteligența aplicată în situații sociale.

În comparație cu abordările psihometrice, concepția asupra inteligenței sociale din perspectiva teoriilor și modelelor personalității nu a definit-o ca un grup unitar de trăsături pe baza cărora indivizii pot fi comparați, în vederea stabilirii diferențelor individuale [4]. Personologii au pornit de la ipoteza potrivit căreia conduita socială a indivizilor este inteligentă, adică este mediată de procesele cognitive subiacente inteligenței, așa cum era aceasta definită în mod tradițional (de exemplu, percepția, memoria, raționamentul și judecata, rezolvarea problemelor etc.) și nu de reflexele ereditare sau răspunsurile condiționate (învățate) pe care indivizii umani le organizează în repertorii. Prin urmare, diferențele individuale în ceea ce privește comportamentele sociale (privite ca manifestări publice ale personalității unui individ) au fost considerate produsul diferențelor referitoare la cunoștințele și competențele pe care indivizii le dovedesc în cadrul interacțiunilor sociale. Una dintre distincțiile cheie care au fost realizate privește abilitățile sociale ca resurse pe care individul le achiziționează în cursul experienței, în timp ce trăsăturile de personalitate sunt văzute ca fiind relativ stabile în timp [5]. Cercetările de teren au arătat că abilitățile sociale și trăsăturile de personalitate corelează moderat între ele ($r = 0.20-0.25$). Pe de altă parte, s-a arătat că abilitățile sociale permit trăsăturilor de personalitate să-și facă simțită prezența în conduita și performanța cotidiană a individului. Abilitățile sociale moderează efectele pe care trăsăturile de personalitate (în special, conștiințiozitatea) le au asupra performanței în muncă [5]. De asemenea, unele studii au arătat că abilitățile sociale au efecte directe asupra performanței în posturi manageriale, deși, în aceste studii, nu a fost controlat efectul din partea variabilelor care țin de personalitate și de abilitatea cognitivă.

Material și metodă

Studiul prezentat în articolul de față prezintă analiza conceptului de inteligență socială, urmărind formularea definiției, construirea instrumentelor de cercetare, aplicabilitatea teoriilor. Noile realități sociale au determinat dezvoltarea conceptului în cheia înglobării lui într-o noțiune mai largă, precum cea de eficiență în domeniul relațiilor sociale – un set mai larg de competențe prin care o persoană încearcă să rezolve problemele practice, pe care le întâlnește în mediul social și în interacțiunile cotidiene. Această abordare sporește aplicabilitatea noțiunii de inteligență socială.

Rezultate și discuții

Inteligență socială vs. inteligență emoțională sau inteligență emoțional-socială?

Primele definiții care au fost oferite conceptului referitor la inteligența socială par să fi influențat modalitatea în care a fost conceptualizată mai târziu inteligența emoțională [1]. Studiile din domeniul inteligenței emoționale sunt relativ recente, debutând în anii 1990. De-a lungul timpului, s-au conturat două direcții majore în domeniul definirii, conceptualizării și evaluării inteligenței emoționale. Acestea sunt reprezentate de modelele de lucru propuse de către J. D. Mayer și P. Salovey, respectiv R. Bar-On. Potrivit lui Mayer și Salovey [6], inteligența emoțională implică: a) abilitatea individului de a percepe cât mai corect propriile emoții și de a le exprima în diverse contexte de viață; b) abilitatea de a-și regla propriile emoții și c) abilitatea de a utiliza propriile emoții în rezolvarea diverselor probleme de viață și în gestionarea situațiilor interpersonale. Mayer și Salovey au sugerat că inteligența emoțională și cea socială reprezintă componente interrelaționate ale aceluiași construct care este mai larg în ceea ce privește conținutul psihologic.

În aceeași direcție, Bar-On [1], psiholog clinician și expert consultant în diagnostic psihologic pentru numeroase instituții și organizații din Israel, a inclus printre componentele inteligenței emoționale aspectul interpersonal (empatia, relațiile interpersonale și responsabilitatea socială), alături de aspectul intrapersonal (respectul de sine, conștientizarea propriilor emoții, asertivitatea, independența și realizarea de sine), managementul stresului (toleranța față de situațiile stresante și controlul impulsurilor), adaptabilitatea (probarea realității, flexibilitatea și rezolvarea de probleme), respectiv dispoziția generală (optimismul și bucuria de a trăi/sentimentul de fericire). Bar-On a măsurat inteligența emoțională printr-un coeficient emoțional. Autorul a sugerat importanța luării în considerare atât a coeficientului de inteligență clasic, cât și a coeficientului emoțional, pentru o mai bună înțelegere a potențialului de reușită în diferite domenii.

Pentru înțelegerea aspectului interpersonal al funcționării cotidiene a individului uman, luarea în considerare a inteligenței sociale (în sensul de abilitate de decodificare a gândurilor, emoțiilor, sentimentelor, gesturilor și comportamentelor exprimate de ceilalți) este absolut indispensabilă, fără ca inteligența socială și cea emoțională să fie confundate din punctul de vedere al conținutului psihologic. Pentru Bar-On, inteligența emoțională implică atât o dimensiune emoțională (personală), cât și o dimensiune socială (interpersonală) – ambele indicând abilități și caracteristici individuale care facilitează dezvoltarea capacității unei persoane de a-și recunoaște (identifica), înțelege și monitoriza propriile emoții și sentimente (precum și pe ale celorlalți), de a se adapta la schimbări, de a rezolva probleme personale sau de natură interpersonală, de a face față în mod eficient la solicitările, provocările și presiunile cotidiene [1]. Bar-On a rafinat modelul inițial al inteligenței emoționale pe care l-a propus, dezvoltând așa-numitul model al inteligenței emoțional-sociale (engl. *emotional-social intelligence/ESI*), pe baza identificării (prin analiză factorială) unor clustere de relații între competențele emoționale și sociale care au un impact deosebit asupra eficienței personale și stării de bine. Instrumentul construit de Bar-On (*Emotional Quotient Inventory/EQ-I*), pentru a operaționaliza variatele fațete ale inteligenței emoționale, a fost tradus și adaptat în peste 30 de limbi, fiind administrat pe eșantioane de adolescenți, tineri și adulți din numeroase țări: Africa de Sud, Argentina, Canada, Germania, India, Israel, Portugalia, Spania, SUA etc. Cercetările de teren realizate în multiple categorii ocupaționale atât pe eșantioane de persoane sănătoase, cât și pe eșantioane clinice (de exemplu, pacienți cu tulburări mintale) au validat modelul inteligenței emoțional-sociale, oferind numeroase probe pentru validitatea referitoare la criteriu, deci pentru utilitatea acestuia în practică. Bar-On [1] a trecut în revistă șapte domenii ale funcționării individului uman care au fost relaționate cu modelul inteligenței emoțional-sociale, în scopul validării: starea de sănătate în plan fizic, starea de sănătate în plan psihologic, interacțiunile sociale, performanțele școlare și academice, performanța la locul de muncă, realizarea de sine (auto-actualizarea), respectiv starea de bine subiectivă.

Eficiența în domeniul relațiilor sociale. În ultimii ani, conceptul referitor la inteligența socială a renăscut, fiind abordat sub umbrela conceptului mai general de eficiență în domeniul relațiilor sociale (engl. *social effectiveness*). Termenul acoperă o arie mai largă de manifestări specifice înțelegerii contextelor sociale și competențelor interpersonale, care sunt distincte din punct de vedere conceptual, însă corelează între ele [5]. Aceste variabile includ auto-monitorizarea, inteligența emoțională, îndemânarea în relațiile sociale, inteligența practică etc. Dintre variabilele enumerate, cercetările s-au concentrat în special pe abilitățile și competențele sociale.

Măsurarea inteligenței sociale

Primele încercări de a măsura inteligența socială au avut la bază concepția lui E. L. Thorndike, potrivit căreia inteligența (în sens general) are trei fațete care țin de capacitatea de a înțelege și manevra idei (inteligența abstractă, cognitiv-intelectuală), obiecte concrete (inteligența mecanică, practică) și oameni (inteligența socială). În lucrarea sa, Thorndike arăta că inteligența

socială desemnează abilitatea individului de a înțelege și manevra bărbați și femei, fete și băieți și de a acționa în mod înțelept în relațiile interumane. În legătură cu problema măsurării inteligenței sociale, Thorndike nota, oarecum cu regret, faptul că: „Este greu să concepi teste convenabile de inteligență socială. Inteligența socială se regăsește din plin în grădiniță, pe terenul de joacă, în barăci și fabrici, în magazine, dar ocolește condițiile standard de testare în laborator. Ea presupune ființe umane drept stimuli, un anumit timp de adaptare a răspunsurilor subiectului și fizionomii, voci, gesturi și expresii faciale drept instrumente.” [4, p. 359-360].

În sensul ideii exprimate de către Thorndike, trebuie să precizăm că primele încercări de a măsura diferențele individuale de inteligență nu s-au bucurat de succes. Analizele factoriale ale testelor care trebuiau să măsoare această formă de inteligență au evidențiat corelații puternice cu aptitudinea verbală și capacitatea de memorare, fără să apara o dimensiune care să poată fi identificată cu inteligența socială [3]. Totuși, s-a reușit izolarea unei dimensiuni a inteligenței sociale, prin utilizarea unei baterii factoriale formată din patru teste: povestiri de încheiat, grupuri de expresii, expresii verbale și povestiri de completat [3]. Cele patru probe ale bateriei propusă de J. P. Guilford, M. O’Sullivan și R. de Mille în anul 1965 acoperă o parte dintre așa-numitele aptitudini de cunoaștere a comportamentelor celorlalți (înțelegerea gândurilor, sentimentelor și a intențiilor exprimate de alte persoane). Testele bateriei Guilford-O’Sullivan au constituit obiectul unor studii de adaptare pe populația școlară românească întreprinse în cadrul Laboratorului de Psihodiagnostic de la Facultatea de Psihologie și Științele Educației - Universitatea „Petre Andrei” din Iași, sub coordonarea psihologului principal Mihail Gașpar. Până la ora actuală, nu a fost publicat niciun studiu științific care să prezinte datele acestui demers psihometric.

Fiecare dintre testele din bateria factorială Guilford-O’Sullivan apelează relativ puțin la aptitudinile măsurate prin testele tradiționale, ale căror scoruri brute globale sunt convertibile în C.I., cu atât mai puțin în cazul persoanelor cu un C.I. ridicat. Pentru trei dintre cele patru probe, materialul (ansamblul de stimuli) propus respondenților este în întregime non-verbal [cf. 3]. Bateria poate fi aplicată persoanelor având vârsta egală cu cel puțin 14-15 ani. Cele patru teste pot fi administrate atât individual, cât și colectiv (ceea ce le face accesibile pentru scopuri de cercetare). Timpul total necesar pentru administrarea probelor este de aproximativ o oră și jumătate (fiecare probă având o limită de timp prestabilită). Ordinea administrării probelor trebuie să ușureze sarcina respondentului. Autorii adaptării franceze propun următoarea ordine: testul povestirilor de încheiat (care este mai ușor), testul grupurilor de expresii, testul expresiilor verbale și, în final, testul povestirilor de completat. În felul acesta, se poate evita efectul de plictiseală. O astfel de eșalonare a probelor poate fi schimbată, însă este esențial să se țină cont de toți factorii care ar putea afecta negativ răspunsurile date de către subiecți. Fiecare probă este prezentată pe un caiet separat, subiectul notând răspunsurile la toate cele patru probe pe aceeași foaie de răspuns. Examinatorul trebuie să se doteze cu un cronometru, pentru a controla cât mai exact timpii de rezolvare pentru fiecare probă în parte. Scorarea se face cu ajutorul unei grile. Se aplică grila pe foaia de răspuns și se atribuie câte un punct pentru fiecare răspuns corect. Scorul brut la un test se compune din suma scorurilor la cele două părți ale sale. Nu se penalizează subiectul pentru răspunsurile greșite, astfel evitându-se posibilitatea unor scoruri negative. În ansamblu, puțini subiecți uită sau neglijează să răspundă la itemi. Suma scorurilor brute la cele patru probe (care poate să varieze între 0 și 111) oferă o estimare a nivelului inteligenței sociale, care este mult mai predictivă decât scorurile brute la fiecare probă, atunci când probele sunt utilizate în cadrul investigațiilor aplicative. Totuși, uneori, se recomandă utilizarea scorurilor brute pentru fiecare dintre cele patru probe, deoarece acestea aduc un cumul informațional mai bogat. Pentru cele patru probe, scorurile brute pot varia, după cum urmează: povestiri de încheiat – între 0 și 29 de puncte, grupuri de expresii – între 0 și 30 de puncte, expresii verbale – între 0 și 24 de puncte, povestiri de completat – între 0 și 28 de puncte.

Povestirile de încheiat se prezintă sub forma unui caiet format din două părți (conținând 14, respectiv 15 itemi). Timpul de rezolvare este limitat la 12 minute (câte șase minute pentru fiecare parte). Acest test măsoară factorul referitor la cunoașterea implicațiilor comportamentului, adică aptitudinea de prevedere a consecințelor atitudinilor/comportamentelor unei persoane aflată în anumite situații specifice. Subiectul poate ajunge la soluția corectă extrapolând relațiile stabilite între mai multe secvențe prezentate vizual (benzi desenate). Situațiile interpersonale sunt clar indicate pentru fiecare desen. Grupurile de expresii reprezintă un test compus din 30 de itemi (câte 15 pentru fiecare parte). Limita de timp este de șapte minute pentru fiecare parte, deci 14 minute în total. Acest test măsoară cunoașterea categoriilor de comportamente care este aptitudinea de a extrage caracteristicile comune mai multor comportamente sau exprimări gestuale, mimice, pantomimice. Sarcina subiectului constă în a recunoaște, dintre patru desene (variantele de răspuns) reprezentând expresii faciale, gestuale sau posturale, pe cel care exprimă aceleași gânduri, sentimente sau intenții cu ansamblul desenelor-stimul. Expresiile verbale sunt incluse într-un caiet alcătuit din două părți care includ câte 12 itemi. Timpul de rezolvare este de cinci minute pentru fiecare parte. Această probă măsoară cunoașterea transformărilor comportamentului, adică aptitudinea de a discerne sensurile diferite pe care aceeași informație le poate lua în contexte diferite. În cadrul fiecărui item, o persoană spune o frază unei alte persoane. Subiectul trebuie să recunoască, dintre trei grupe prezentând câte două persoane aflate în anumite relații, în care caz aceeași frază are un sens diferit sau este spusă cu o intenție diferită. Povestirile de completat sunt incluse în 28 de itemi repartizați în două părți egale. Pentru fiecare parte, timpul limită de rezolvare este de zece minute. Testul măsoară cunoașterea sistemelor de comportamente, adică aptitudinea unei persoane de a recunoaște structura anumitor situații sociale. Fiecare povestire se compune din patru imagini, dintre care una este de culoare albă și trebuie completată prin alegerea uneia din alte patru imagini. Respondentul trebuie să o aleagă pe aceea care poate fi inserată în cursul firesc al povestirii, în funcție și de sensul atitudinilor și gândurilor exprimate de către personaje. Pentru găsirea răspunsului corect, subiectul poate urma două căi: fie să interpreteze fiecare scenă în care interacționează două sau mai multe personaje în anumite situații de viață, fie să privească global povestea, ca pe o organizare de situații sau ca pe un sistem.

În modelul triarhic al inteligenței, Sternberg privește inteligența socială ca parte a unui set mai larg de competențe prin care o persoană încearcă să rezolve problemele practice, pe care le întâlnește în mediul social și în interacțiunile cotidiene [9]. Inteligența socială este implicată, în mod special, în rezolvarea de probleme ale vieții sociale și, mai ales, în realizarea scopurilor de viață, satisfacerea necesităților zilnice sau a proiectelor personale ale individului. Cu alte cuvinte, inteligența socială a unui individ nu poate fi evaluată în mod abstract, ci doar în legătură cu domeniile și contextele în care aceasta se poate manifesta și în legătură cu scopurile de viață ale individului pe care le slujește [4]. Caracterul adecvat al inteligenței sociale poate fi evaluat în mod obiectiv mai degrabă prin prisma persoanei ale cărei scopuri și țeluri (care conferă semnificație existenței) sunt importante, decât din punctul de vedere al unui observator extern.

Concluzii

Ca abilitate de a percepe, înțelege și interpreta semnificația răspunsurilor și a comportamentelor partenerilor de interacțiune în raport cu propriile semnale, cu o serie de caracteristici ale situații sociale și cu bagajul de cunoștințe acumulat prin experiența interpersonală anterioară, precum și ca abilitate de adecvare a propriilor răspunsuri, inteligența socială reprezintă una dintre resursele importante care îi permit individului uman adaptarea cognitivă, emoțională și comportamentală în cadrul schimburilor sociale, acumularea de cunoștințe și experiență, într-un cuvânt dezvoltarea personală. Importanța acordată raporturilor interpersonale, percepția pe care o

avem despre ceilalți, precum și înțelegerea altor persoane sunt factori determinanți ai dinamicii și calității relațiilor umane, care facilitează comunicarea interpersonală și de grup. De aceea, înțelegerea semnificațiilor conceptuale și practice pe care le are inteligența socială și evaluarea dimensiunilor sale trebuie să suscite un interes mai mare din partea cercetătorilor și a practicienilor din diferite branșe ale psihologiei aplicate. De exemplu, probele bateriei factoriale propusă de Guilford și O'Sullivan pot constitui un mijloc de a aprecia aptitudinea pentru cunoașterea comportamentelor celorlalți, adică capacitatea unei persoane de a înțelege gândurile, emoțiile, sentimentele, intențiile, atitudinile și comportamentele celor pe care îi întâlnește în diverse situații sociale și de a elabora răspunsuri emoționale și comportamentale adecvate.

Bibliografie

1. Bar-On R. The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 2006, vol. 18 (supl.), p. 13-25.
2. Gardner H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books, 1983, 467 p.
3. Guilford J. P., O' Sullivan M. *Manuel d'application des tests d'intelligence sociale*. Paris: Les Éditions du Centre de Psychologie Appliquée, 1978, 35 p.
4. Kihlstrom J. F., Cantor N. Social intelligence. În: Sternberg R. J. (Ed.), *Handbook of Intelligence* (2nd ed.). Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2000, p. 359-379.
5. Lievens F., Chan D. Practical intelligence, emotional intelligence, and social intelligence. În: Farr, J. L., Tippins N. T. (Eds.), *Handbook of Employee Selection*. New York: Routledge, 2010, p. 339-359.
6. Mayer J. D., Salovey P. What is emotional intelligence? În: Salovey P., Sluyter D. (Eds.), *Emotional Development and Emotional Intelligence: Implications for Educators*. New York: Basic Books, 1997, p. 3-31.
7. Moss F. A., Hunt T. Are you socially intelligent? *Scientific American*, 1927, vol. 137, nr. 2, p. 108-110.
8. Popescu-Neveanu P. *Dicționar de psihologie*. București: Editura Albatros, 1978, 784 p.
9. Sternberg R. J. *The Triarchic Mind: A New Theory of Human Intelligence*. New York: Viking, 1988, 354 p.
10. Vernon P. E. Some characteristics of the good judge of personality. *The Journal of Social Psychology*, 1933, vol. 4, nr. 1, p. 42-57.
11. Wechsler D. *The Measurement and Appraisal of Adult Intelligence* (4th ed.). Baltimore, MD: Williams & Wilkins, 1958, 297 p.